

Nozaru un reģionālā pieeja reformētās ES KLP tiešmaksājumu sistēmas ieviešanā: iespējas un ietekme

Andris Miglavs, Danute Jasjko, Guna Salputra,
Ludmila Fadejeva, Anastasija Radionova

Konferencē «LVAEI Zinātniskie lasījumi –2005»

2006/02/24

Atgādnei ...

- ❑ 2003. gadā ES nolēma par KLP reformu
- ❑ Mērķi
 - veicināt uz tirgu orientētas lauksaimnieciskās uzņēmējdarbības attīstību
 - rosināt ilgtspējīgu un videi draudzīgu lauksaimniecības attīstību
 - veicināt turpmāko lauku attīstību, novirzot tiešo ienākumu atbalstu no produkcijas ražošanas uz lauku cilvēku

Joprojām atgādnei

reformas būtība

□ Pasākumi

- tirgus liberalizācija
- lauku atbalsta pasākumu papildu finansēšana
- savstarpējās atbilstības ievērošana
- tiešo maksājumu atdalīšana no noteiktas lauksaimniecības produkcijas ražošanas

□ Izvēles

- kurā gadā
- VM atdalīšanas pakāpe
- VM noteikšanas princips

Sākotnējās izpētes secinājumi – 2004/05

2006

2009

**Maksimāla
sasaiste**

S6

- lielāki produkcijas apjomi
- sarežģītāka administrēšana
- lielāks kopienākums
- ES TM resursi pilnībā neizmantoti

S9

- lielāki produkcijas apjomi
- sarežģītāka administrēšana
- lielāks kopienākums
- ES TM resursi pilnībā neizmantoti
- **Papildus atbalsts līdz 2009 - PVTM**

**Pilnīga
atdalīšana**

A6

- videi draudzīgāka saimniekošana?
- vienkāršāka administrēšana
- paliekošā ražošana konkurētspējīgāka – jāpielāgojas tirgus apstākļiem

A9

- videi draudzīgāka saimniekošana?
- vienkāršāka administrēšana
- paliekošā ražošana konkurētspējīgāka – jāpielāgojas tirgus apstākļiem
- **Papildus atbalsts līdz 2009 - PVTM**

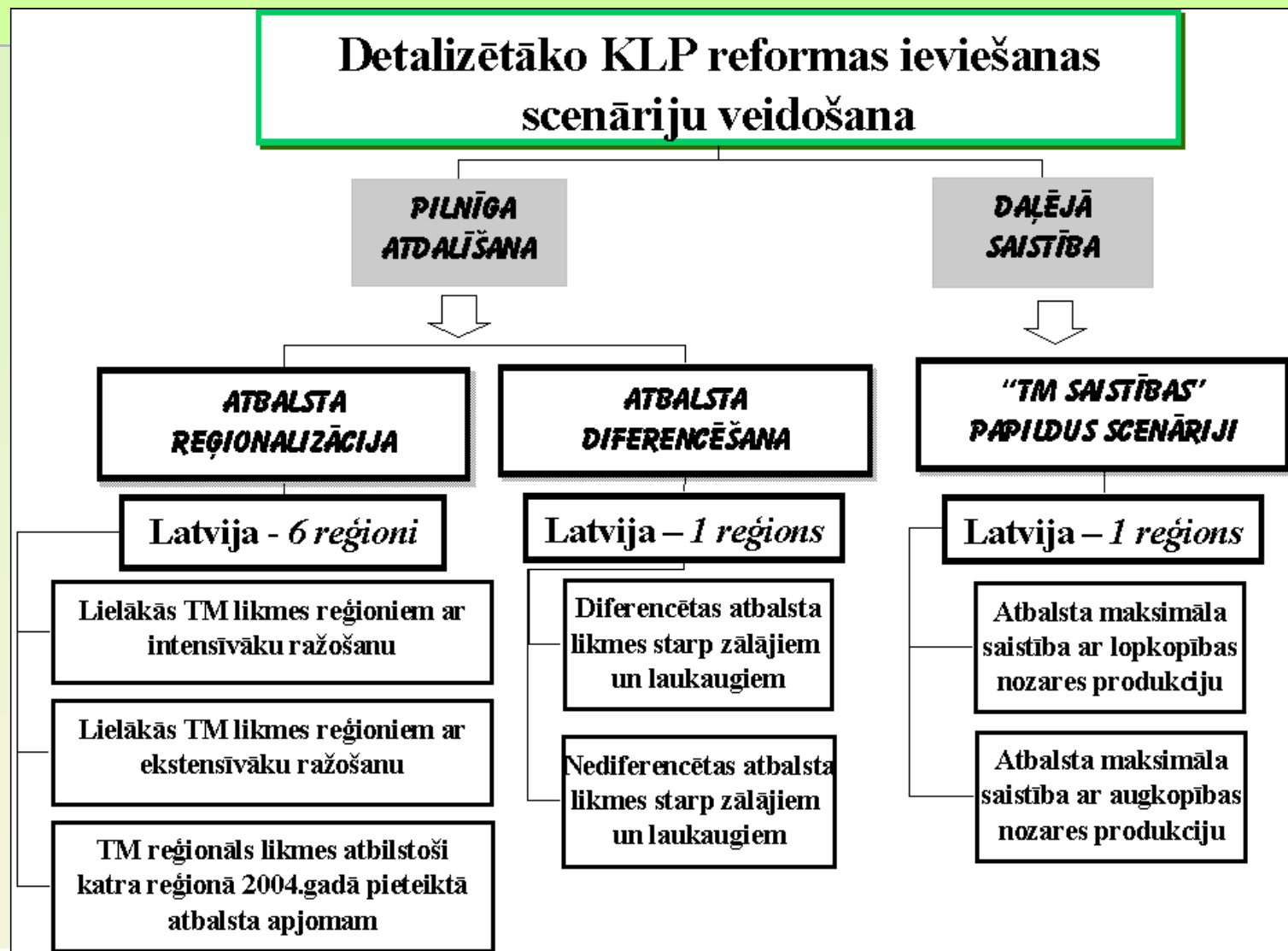
Un vēl daži secinājumi

- ❑ Iespējami vēlāka VM ieviešana:
 - ir dārgāka LV budžetam,
 - bet ļauj mazināt atbalsta starpību LV ar ES-15
- ❑ TM maksimālās saistības scenārijs
 - dod lielāku attīstības impulsu produkcijas ražošanas izaugsmei
- ❑ TM atdalīšanas pakāpe
 - ražošanas reģionālā izvietojuma ietekmes faktors
 - ✓ saistītie TM – stimuls “Zemgalei”
 - ✓ atdalītie TM – stimuls “Austrumlatvijai”
- ❑ Bet ...
 - TM reforma tika skatīta ar pieņēmumu –
 - ✓ MLA politika nemainās

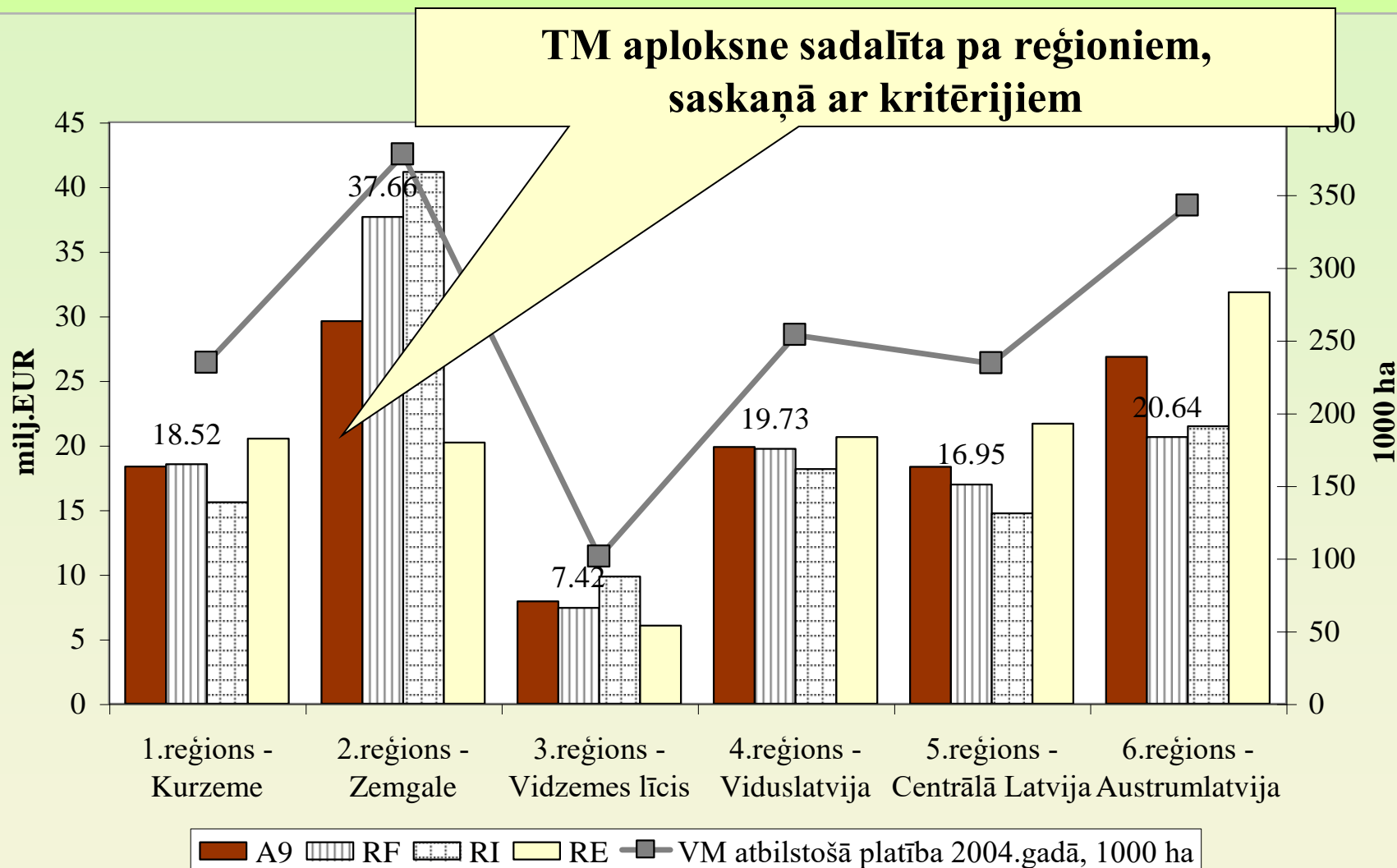
Papildus 2005. gadā pētījām:

- ❑ TM likmju reģionālās un nozaru diferencēšanas iespējas
- ❑ TM ietekmi mijiedarbībā ar MLA politiku:
 - ar MLA maksājumiem
 - bez MLA maksājumiem
- ❑ TM reformas reģionālo ietekmi

Jaunanalizētie scenāriji

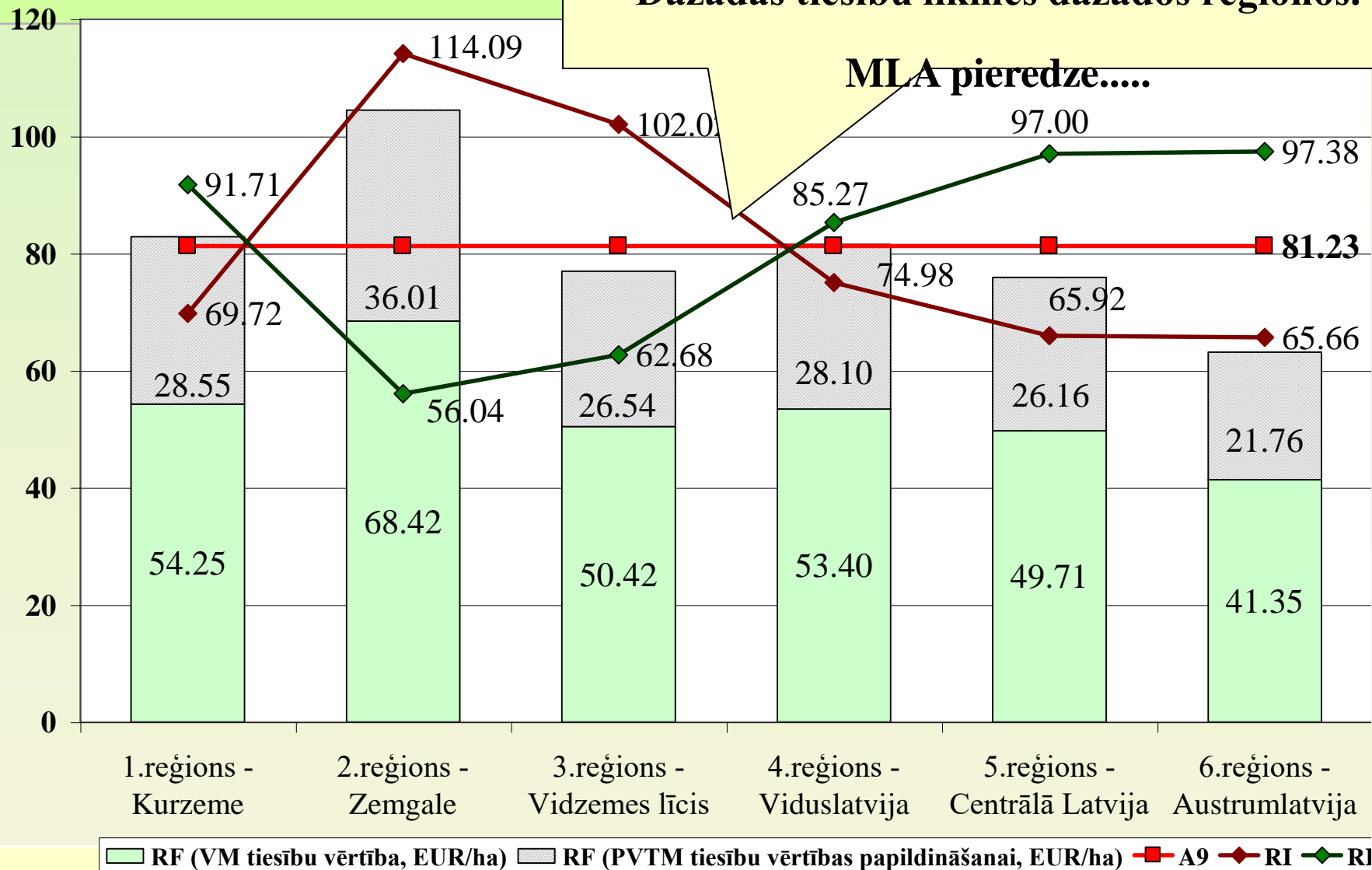
VM reģionālie “griesti” A9, RF1, RI un RE scenārijos 2009. gadā, milj. EUR, un 2004. gada VM atbilstošā platība, 1000 ha

VM reģionālās tiesību vērtības A9, RF, RI un RE scenārijos 2009. gadā, EUR/ha, un to struktūra RF scenārijā

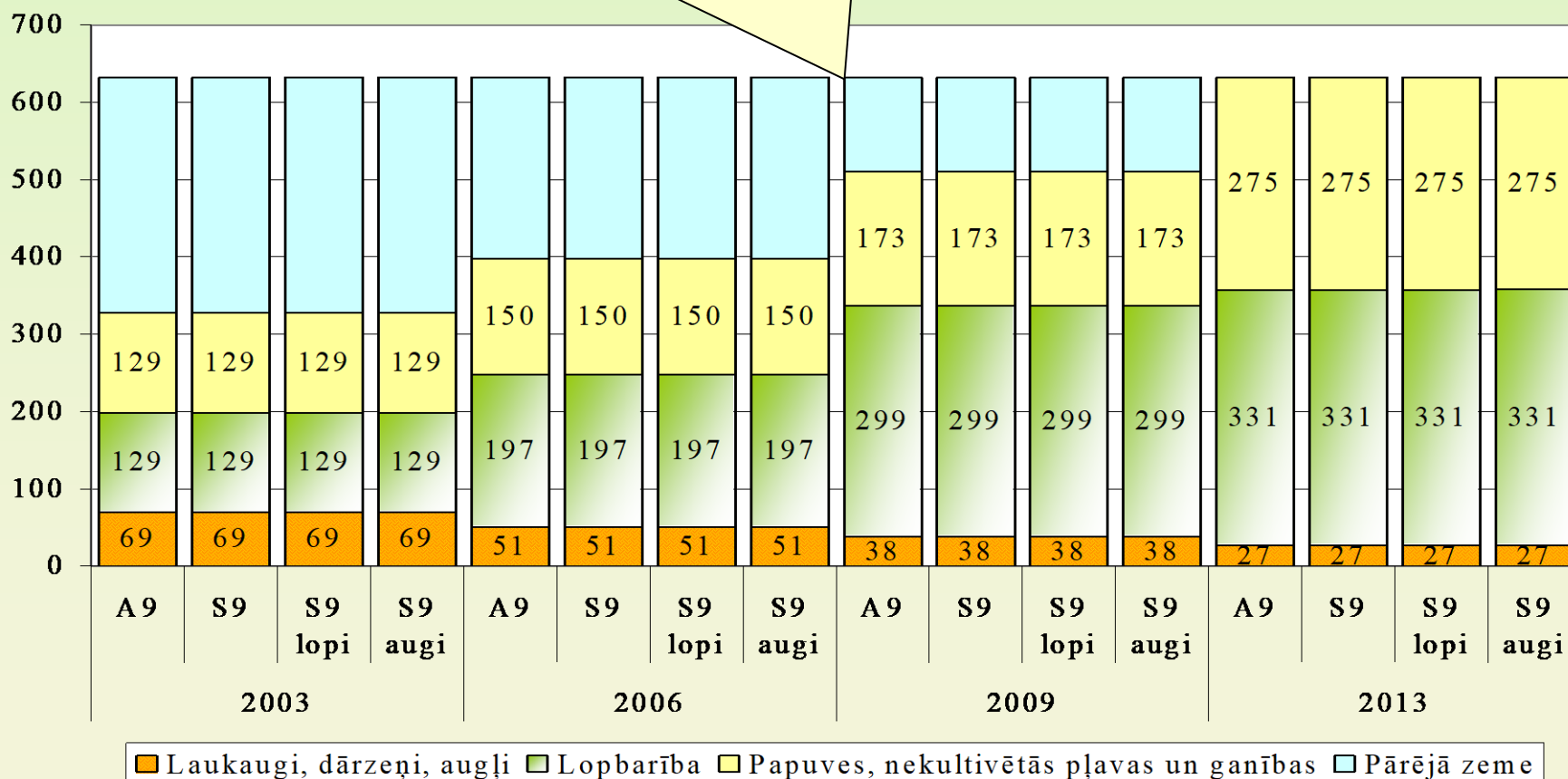
Dažādas tiesību likmes dažādos reģionos.

MLA pieredze.....

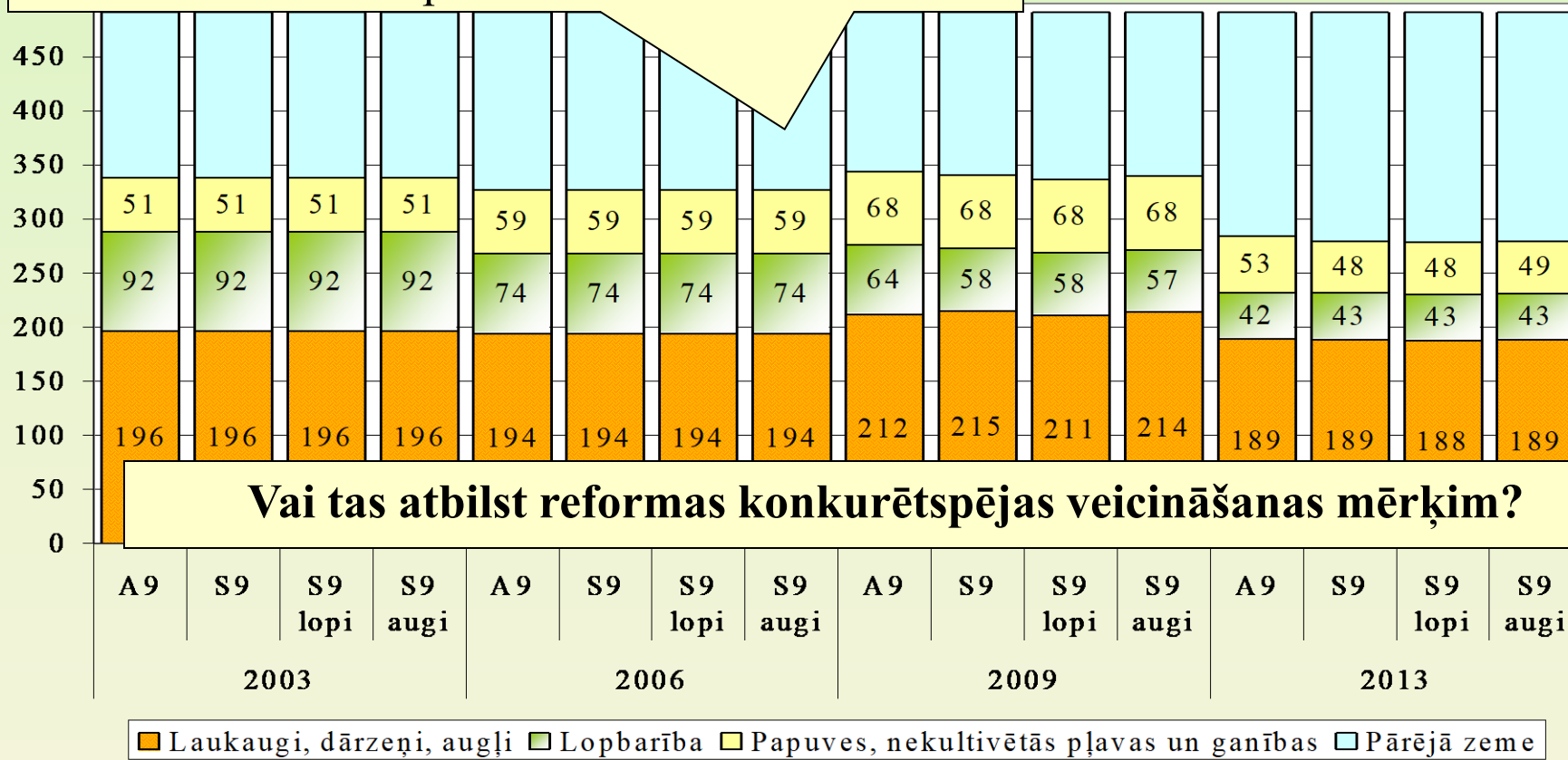
Prognozētā lauksaimniecības zemes izmantošanas struktūra dažādos scenārijos Austrumlatvijas reģionā (ar MLAm), tūkst. ha

Ja saglabājam MLA maksājumus, l/s ražošana “migrē” uz Austrumlatviju, bet...

Prognozētā lauksaimniecības zemes izmantošanas struktūra Zemgales reģionā dažādos scenārijos (ar MLAm) *, tūkst. ha

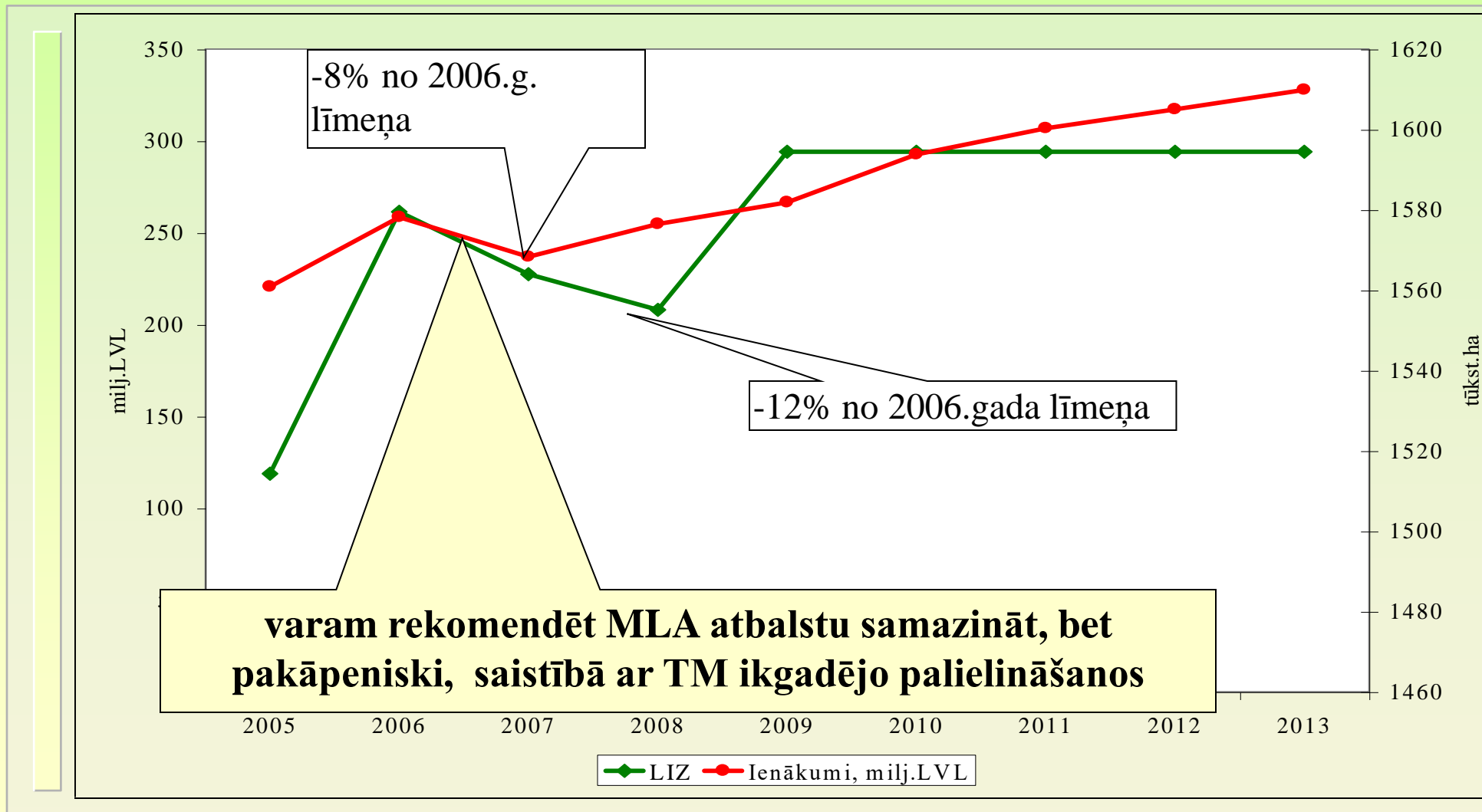
..., bet Zemgalē vispār neizmantotās LIZ platības palielinās

MLA maksājumu saglabāšanās gadījumā tiešmaksājumu reformas scenāriju izvēles nozīme varētu būt visai neliela, jo

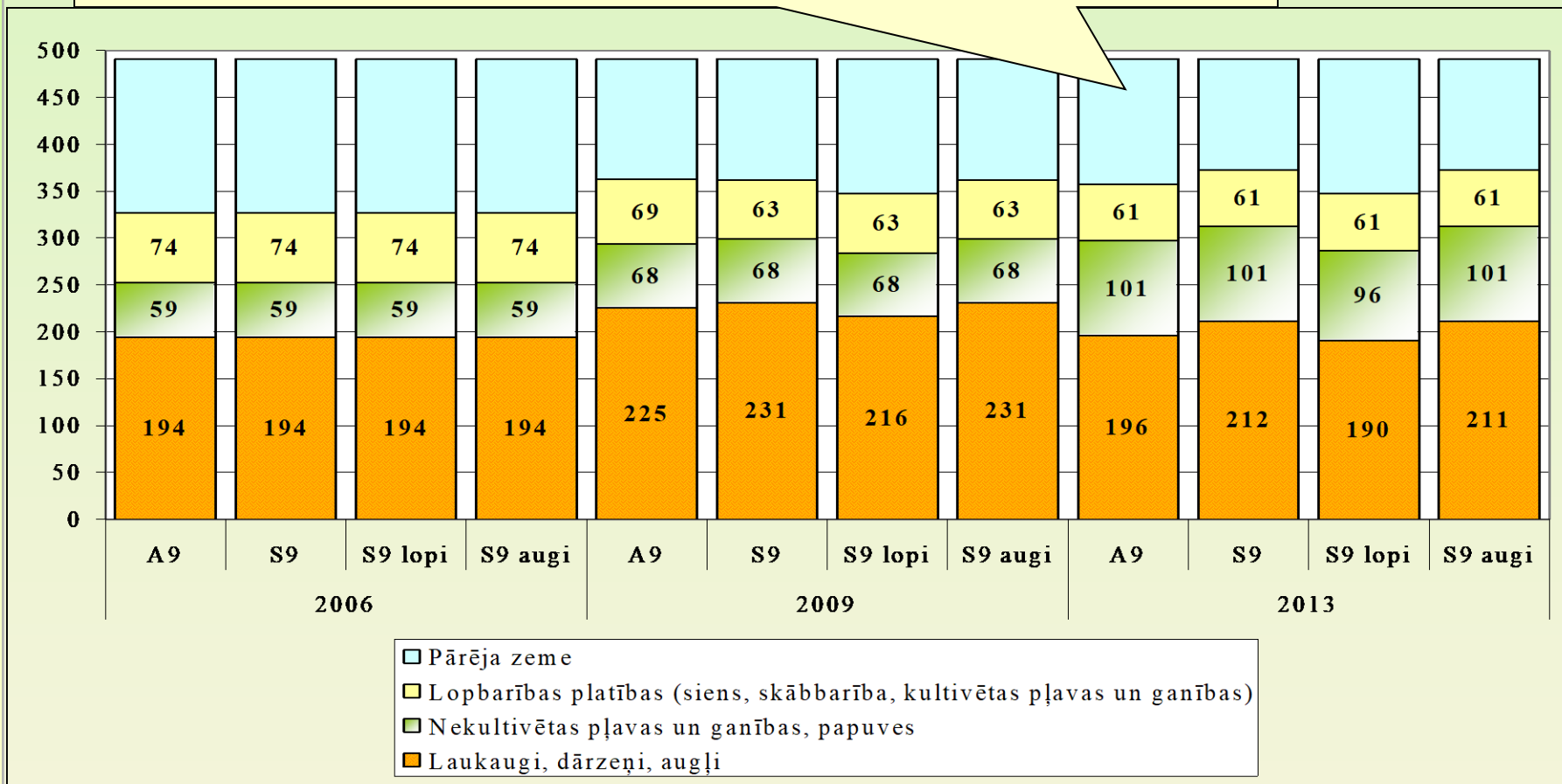
Atbalsta likmju veidi	2009.		2013.	
	A9	S9	A9	S9
Prognozētā tiešo maksājumu likme graudaugiem, Ls/ha	57,7	71,1	64,3	80,0
Vidējie MLA maksājumi Zemgales reģionā, Ls/ha	5,3		5,3	
Vidējie MLA maksājumi Latgales reģionā, Ls/ha	40,6		40,6	

Varbūt mazinām MLA maksājumu ietekmi? Kā?

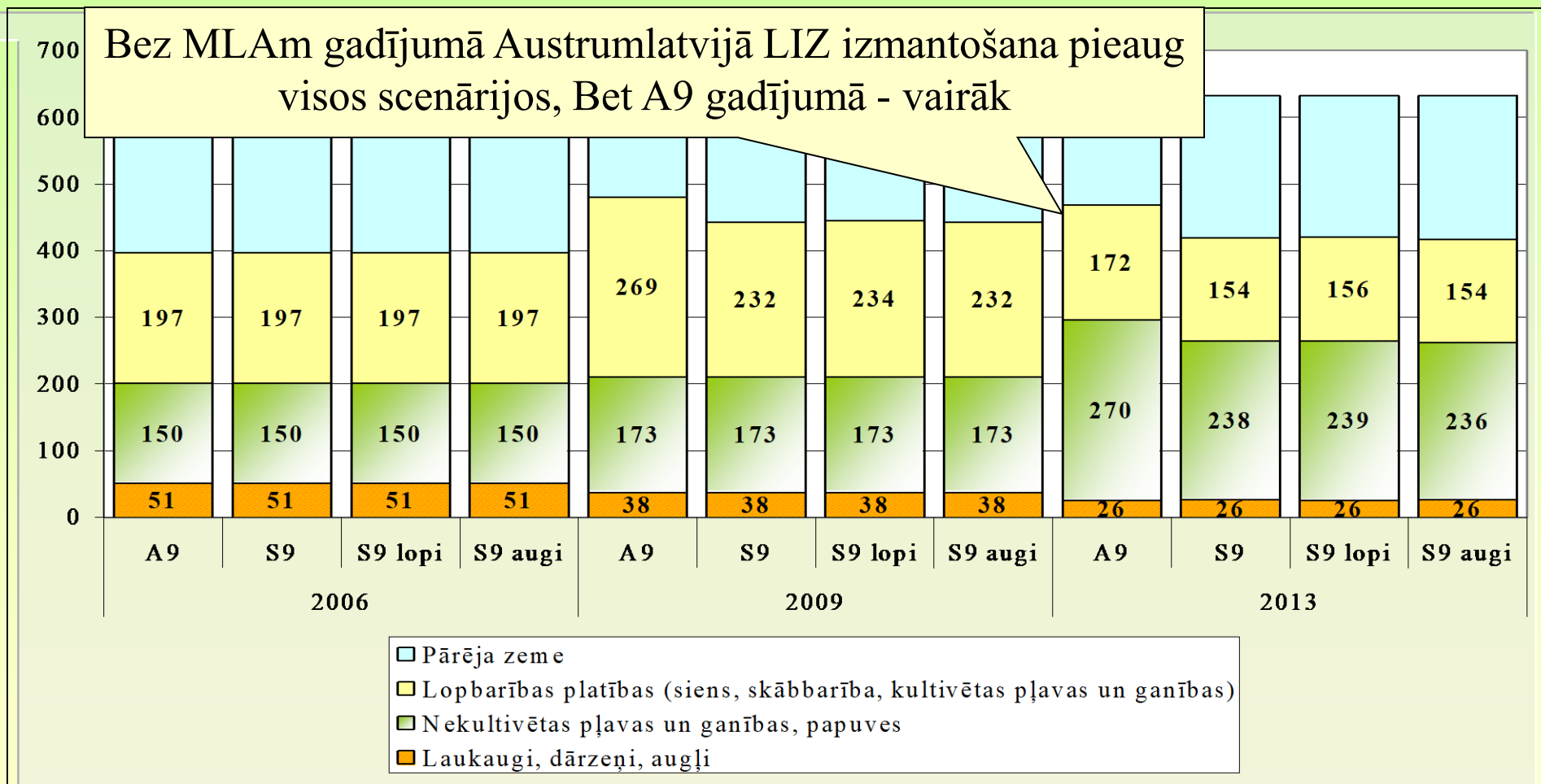

Lauksaimniecības zemes izmantošanas struktūra Zemgales reģionā dažādos scenārijos (bez MLA), tūkst. ha

Bez MLAm gadījumā Zemgalē LZI izmantošana pieaug visos scenārijos, Bet S9, S9a gadījumā - vairāk

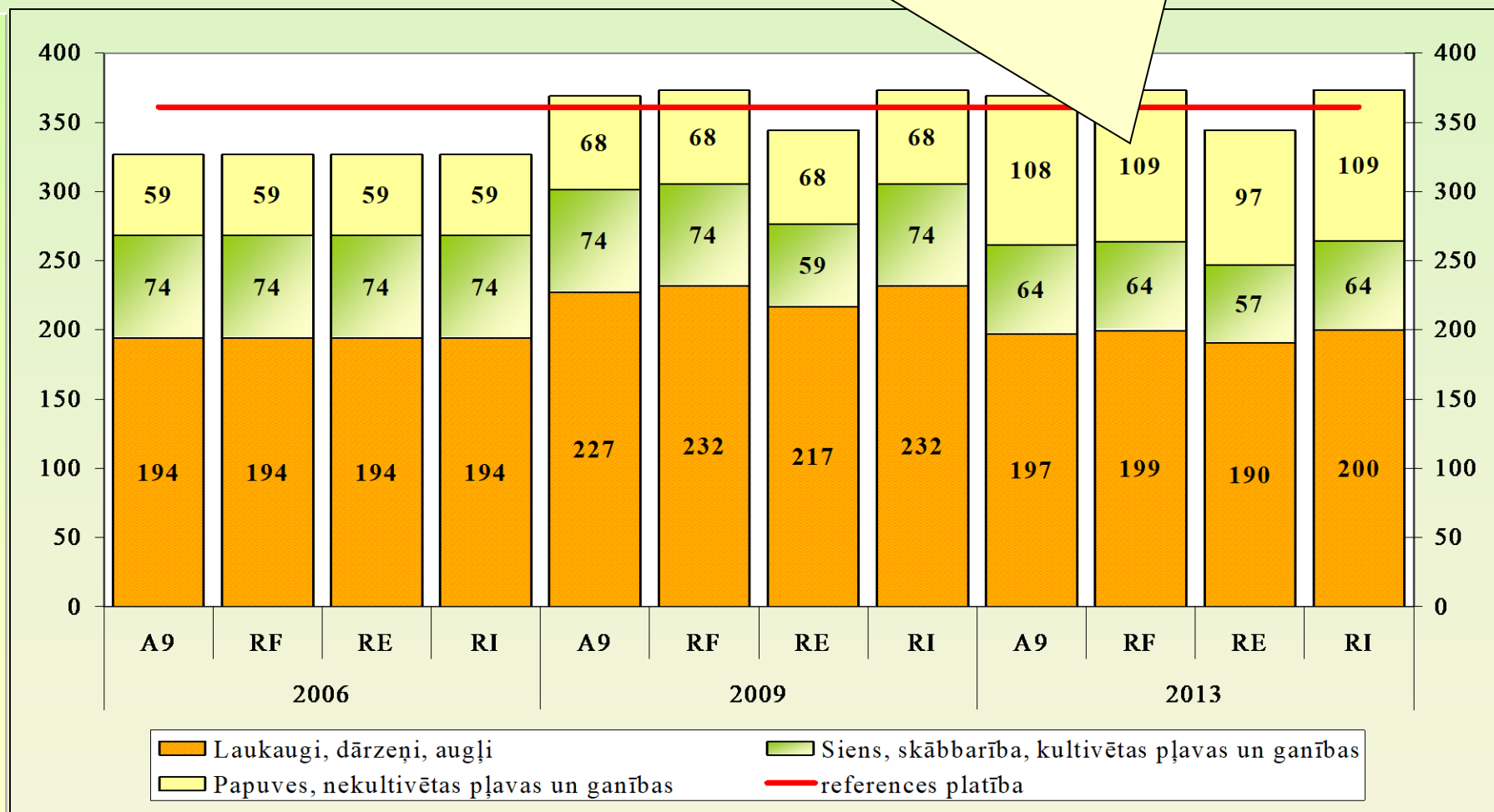
Lauksaimniecības zemes izmantošanas struktūra Austrumlatvijas reģionā dažādos scenārijos (bez MLAm), tūkst. ha

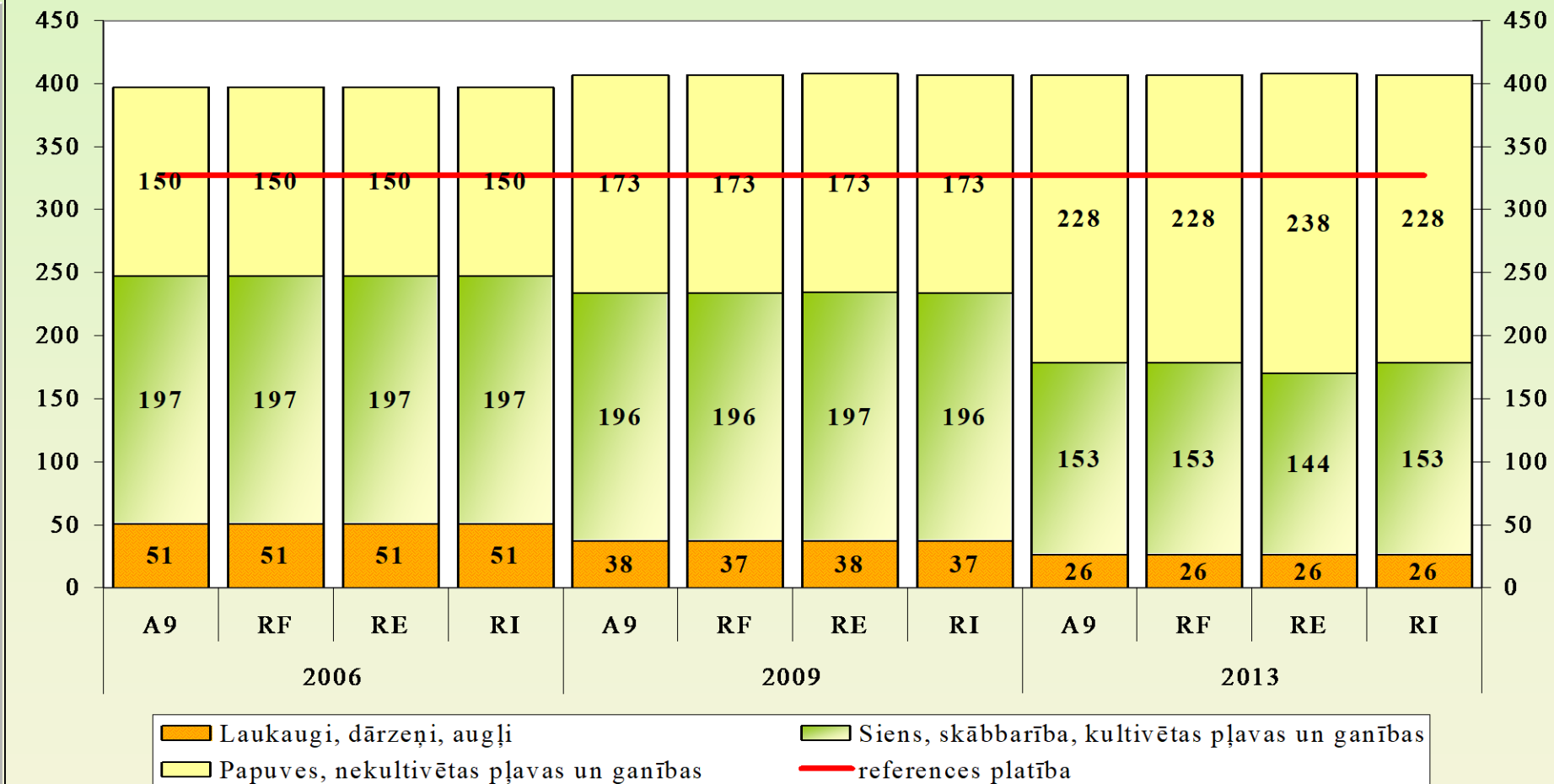
Ja, TM VM likmes nosakot, veic reģionalizāciju... reģions

Zemgales

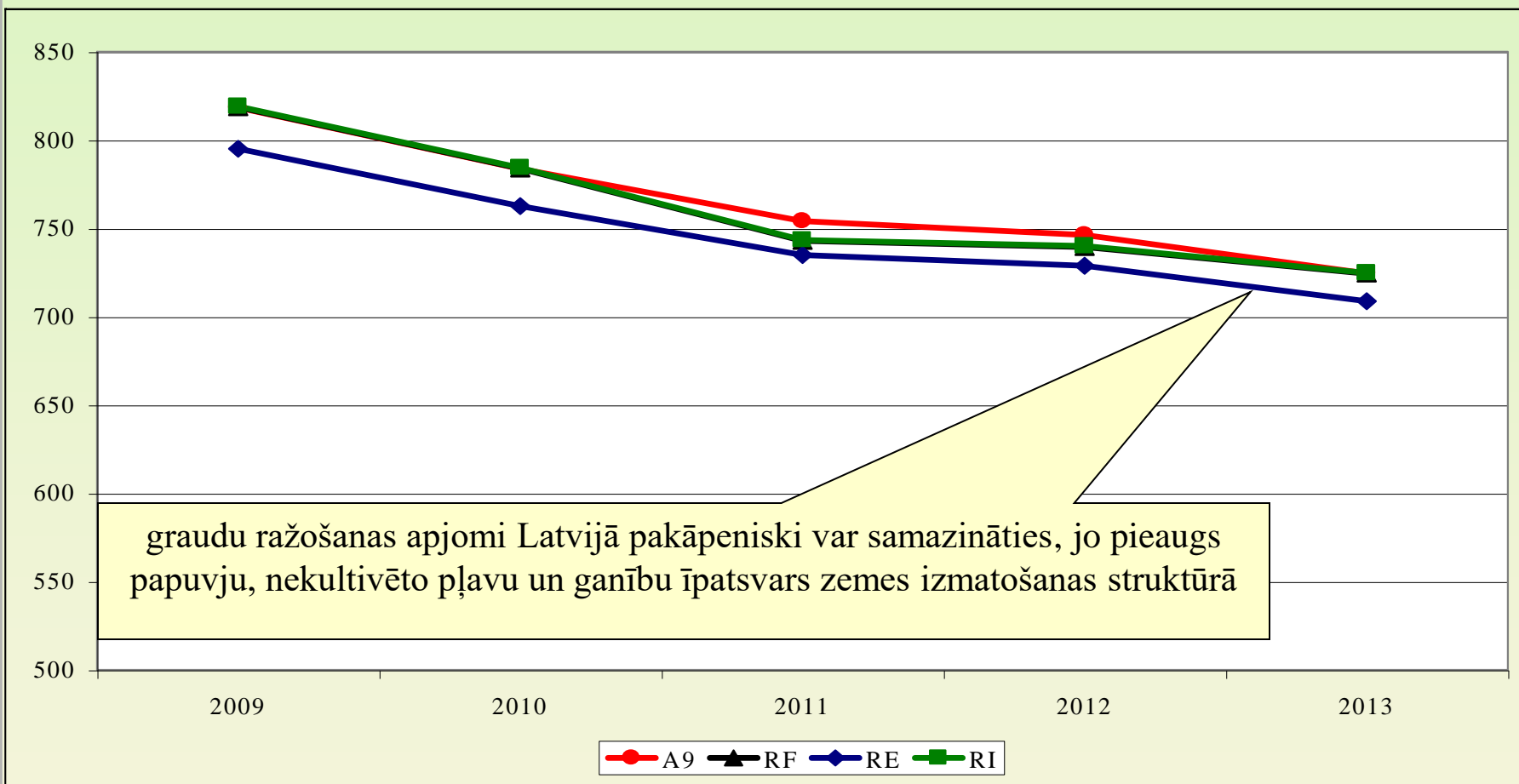
LIZ tiek izmantota, bet, pieaugot neproduktīvajam izmantošanas veidam

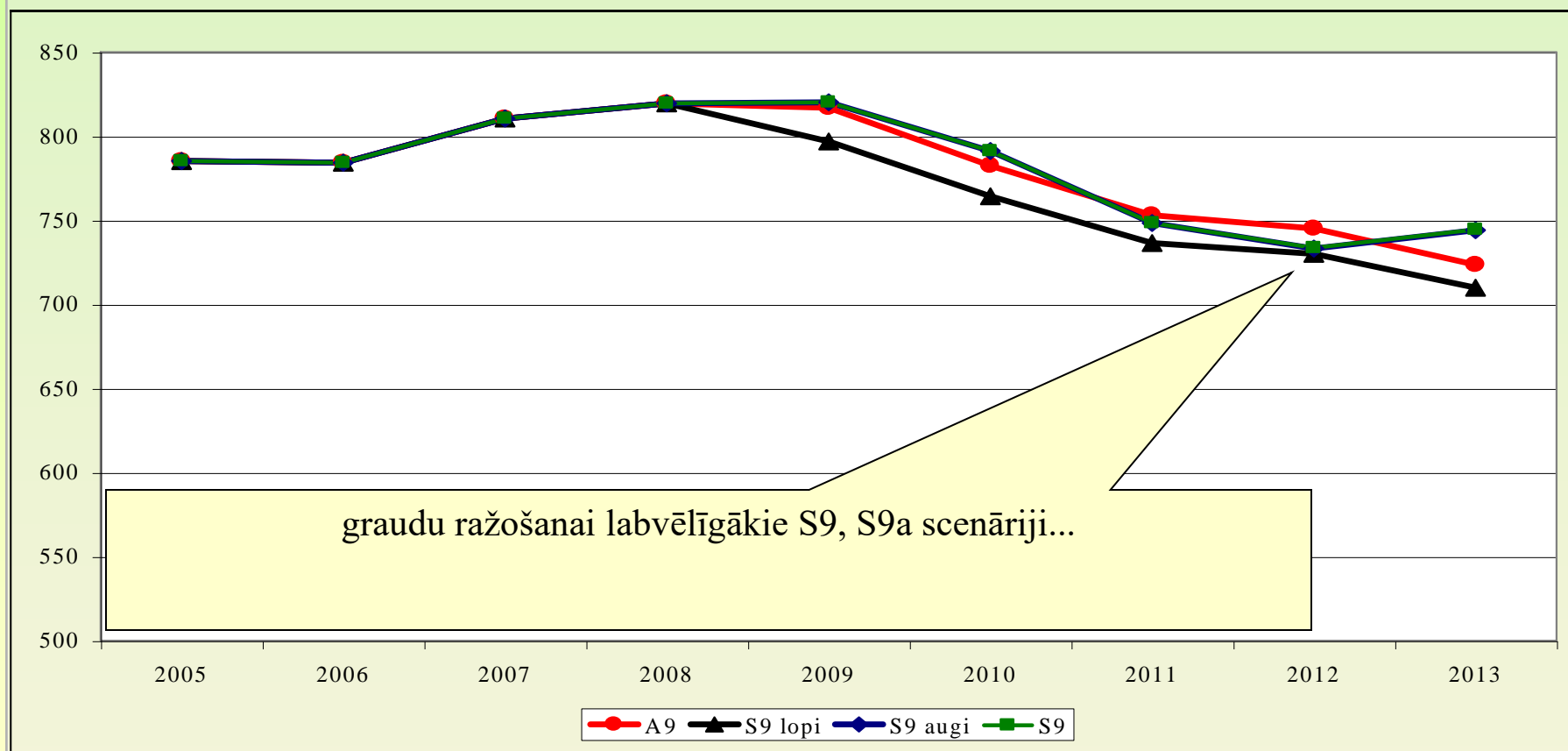
... tas pats - Austrumlatvijas reģions

Prognozētās graudaugu ražošanas attīstības tendences Latvijā saskaņā ar dažādiem TM reģionalizācijas scenārijiem laikā no 2009. līdz 2013. gadam, tūkst. t

Prognozētie graudu ražošanas apjomi Latvijā laikā no 2005. līdz 2013. gadam, tūkst. t valstī vienādas VM tiesību likmes gadījumā

Vēl daži secinājumi:

- ❑ TM pilnīga atdalīšana (A9 scenārijs) ļautu apsaimniekot lielākas zemes platības (galvenokārt uz papuvju, nekultivēto pļavu un ganību rēķina) un palielināt faktiski izmantoto subsīdiju apjomu lauksaimniecības sektoram;
- ❑ MLA maksājumu atcelšana dos papildu impulsu lauksaimniecības ražošanas attīstībai un zemes izmantošanai reģionos ar intensīvu lauksaimniecības ražošanu;
- ❑ Ja tiktu īstenots TM maksimālās saistības ar ražošanu (S9 scenārijs), vai tikai ar laukaugu ražošanu (S9a), līdz 2013. gadam izmantotās zemes platības produktīvākajā lauksaimniecības reģionā palielināsies

Rekomendācijas

- ❑ Lai izvairītos no atsevišķu teritoriju pārkompensēšanas, var rekomendēt apsvērt ideju par MLA atbalsta pakāpenisku samazināšanu vai pat atcelšanu jau tuvākajā laikā (sākot no 2007. gada), transformējot MLA atbalstu citos lauku attīstības pasākumos, piemēram, atbalstā investīcijām, lai, reformu ieviešot, jau 2010. gadā MLA maksājumus varētu atcelt pavisam;
 - citādi - KLP reformas mērķi - vairāk orientēt ražotājus uz tirgus vajadzībām un, atbilstoši tirgus situācijai, paaugstināt lauksaimnieku atbildību par pieņemtiem lēmumiem - var arī nenasniegt
- ❑ varam rekomendēt apsvērt KLP reformas S9 vai S9a scenāriju (bez MLAm) piemērošanas iespējas.
 - S9a vieglāk administrējams ar līdzīgu ietekmi

... rekomendācijas

- ❑ Nebūtu lietderīgi VM tiesību likmes Latvijā diferencēt tā, lai novirzītu zālāju maksājumiem lielāko daļu no lopkopības nozarei piemērotajiem nacionālajiem finansu “griestiem”.
- ❑ VM tiesību likmju reģionalizācijas gadījumā novirzot atbalstu reģioniem ar ekstensīvāku lauksaimniecisko ražošanu (RE scenārijs), rajonos ar intensīvāku zemes izmantošanu apsaimniekotās platību var samazināties, kas neatbilstu KLP reformas vispārējam mērķim paaugstināt lauksaimnieciskās ražošanas konkurētspēju